

Vieta, kur augiem labi iet

Stādaudzētava Baltezers. Par to parasti runā vispārākajā pakāpē – vislielākā, visvairāk augu, vismodernākās tehnoloģijas, visjaunākās idejas... Baltezers ir piemērs pārējām Latvijas stādaudzētavām un augu iepirkšanas paradīze dārziekiem. Te saimnieko kuplā Kazaku ģimene no dārzieku dzimtas.

Šovasar žurnāla Dārza Pasaule rīkotajā izstādē Ziedu Balle Kazaku ģimene saņēma galveno atzinību – balvu par ieguldījumu Latvijas dārzkopības attīstībā. Tātad iemeslu gana, lai dotos ciemos pie mūždien darbos aizņemtā Baltezera saimnieka Vara Kazaka.

Kuplā Kazaku ģimene – Agnese, Silvija, Varis, mazā Selīna, Anita (fotografēšanās brīdī klāt nebija bērni Inese, Zane un Ansis) – kopj plašo stādaudzētavu un dārzu pie tās.

– Kā sākās Baltezers?

– Stādaudzētava un māja ar dārzu atrodas mežā. Lielās priedes apkārt rada augiem tikamu mikroklimatu. Kad sākām saimniekot, te bija tikai liels, smilšains laukums. Palēnām sākām ielabot augsni. Vispirms audzējām kokus mežam, tad dekoratīvos stādus savam dārzam, pamazām arī pārdošanai. Sākotnēji neplānojam tādus apjomus, bet viss notika it kā pats no sevis.

Man šķiet, ka vide ir ļoti svarīga, – tā veido cilvēku. Esmu nācis no dārzieku ģimenes, izaudzis augiem bagātā dārzā.

Man tā stādīšana ir asinis. Kad sākām savu saimniecību, vecākajiem bērniem dārza vietā ziemēl bija tikai smiltiņas, kur rotaļāties, un darbošanās audzētavā. Mazākā, kurai ir nepilni pieci gadi, visvairāk ir iekšā tajā procesā; viņai šī dārza izjūta ir organiska.

– Kā tiek galā ar tādu daudzumu augu?

– Es katrā augā redzu personību. Pazīstu katru savu augu, mēģinu sagādāt tam vislabākos apstākļus, izprast vajadzības. Ja tas izdevies, ir milzu gandarījums.

Ar augiem ir kā ar maziem bērniem – runāt neprot, tāpēc jāuzmin, ko viņš grib ēst, cik dzert, kur sāp, kas patīk, kas ne. Turklāt ar katru ir pilnīgi jauna pieredze. Tāpēc nekad nevarēs teikt – ir pienācis brīdis, kad par augiem viss zināms. Tas jau ir tas interesantais augu pasaulē, ka nekas neatkārtojas, viss vienmēr ir citādi un pa jaunam. Augiem arī ir sava psiholoģija.

– Vai augi pazīst savu saimnieku?

– Es domāju, ka jā. Attieksmi jūt. Tas ir tāpat kā ar pļavu – viens tur saskata daudz puķu, cits – sienu. Tas labi redzams, piemēram, pavairojot augus ar spraudņiem. Ir cilvēki, kuriem stādi pieaug izcilī, ir tādi, kuriem ne, lai arī cik rūpīgi darbs tiktu darīts. Esam pat eksperimentējuši. Šo

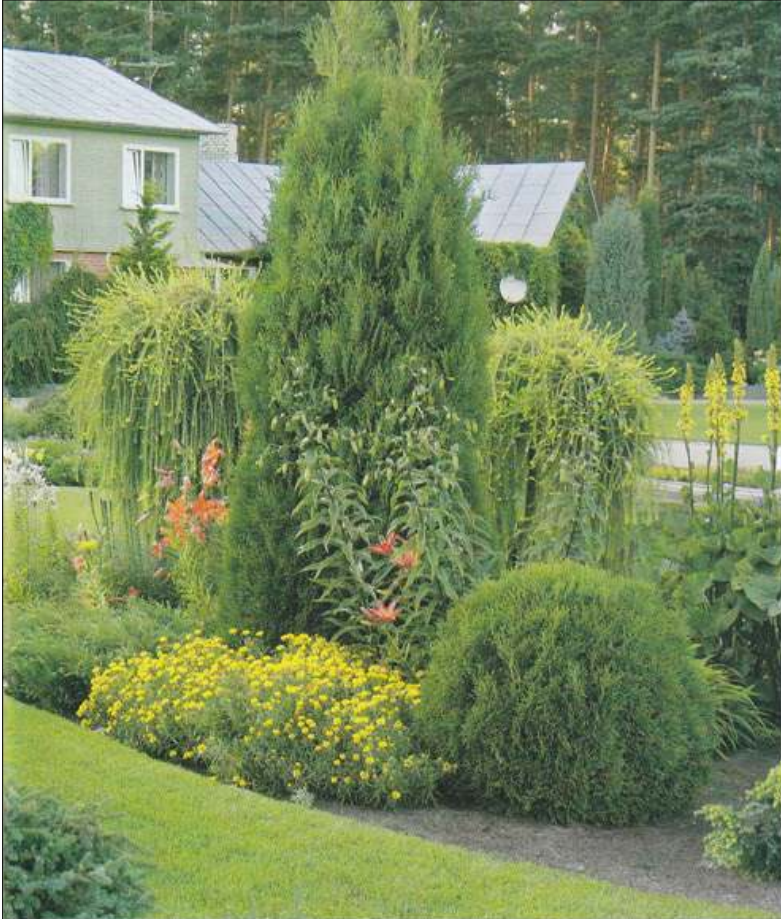

faktu nevar zinātniski pierādīt vai izskaidrot, taču ar to jāreķinās, jo īpaši audzētavās, kur svarīgi, lai pieaugums būtu iespējami lielāks. Pie mums praksē nāk skolēni, un tad nu var redzēt, ka dažiem tā izjūta, kā apieties ar augu, jau ir iekšā bez mācīšanas. Reizēm, vērojot dārzieku darbu, šķiet, ka viņš visu dara tā viegli, pat pa roku galam, bet rezultāts ir brīnišķīgs – viss aug griezdamies. Tai izjūtai jābūt rokās. Ne velti ir teiciens – zaļie ikšķi. Vai pašam arī ir? Nevaru sūdzēties...

Reizēm man teic, ka es jau par daudz dziļi esmu tajā augu lietā iekšā, bet citādi nevar. Augi ir dzīvas būtnes, kuras nevar atstāt novārtā; tāpat sunim ne tikai ļūda jānoliek, bet savu reizi jāpabužina arī. Kad vakarā aizgājuši pēdējie pircēji, iestājas miers; mūsu dārzā varu no visa atpūsties. Protams, es tur nejustos labi, ja augi nebūtu sakopti, veselīgi.

– Kā neapmuls piedāvājumā?

– Pircēji parasti vismaz apmēram zina, ko vēlas. Latvieši ļoti mil augus, ziedus. To jau varēja redzēt arī Ziedu Ballē. Vienlaikus notika lieli pasākumi visur Latvijā, bija milzu karstums, bet tik daudz cilvēku bija atbraukuši uz Rīgu, lai papriecātos par puķu izstādi.

Augu kompozīcijām labākais fons ir kopts mauriņš.

Arvien vairāk nāk tādi dārzu saimnieki, kuriem ir speciālista izstrādāts dārza plāns. Ja tajā minēti konkrēti augi, tas ir īpaši ērti, jo var izvēlēties, kuru pirk šogad, kuru nākamgad, cik lielu stādiņu, tātad – cik dārgu. Izvēlēties vieglāk arī tad, ja ir kaut vienkārša skice, kādu izmēru un

toņu, faktūru augus paredzēts dārzā stādīt. Augu dažādība ir ļoti liela – katrs var piemēklēt sev tīkamāko.

– Kurus augus pērk visvairāk? Vai ir deficīta prece?

– Cilvēki lielākoties ir ļoti ziņoši par augu lietām, arī informācijas netrūkst. Deficīts rodas tāpēc, ka

dārzu mīļi citīgi tai seko. Dažkārt ir tā, ka savairojam daudz augu, bet visus uzreiz izpērk, jo kādā žurnālā bijis labs raksts par šo augu. Piemēram, visiem tagad vajag spirejas. Nu, ir jau, ir šis krūms arī tā vērts, turklāt šķīmes ļoti dažādas, skaists un pieticīgs. Turpretī rododendri ir grūti audzējami, taču skaisto ziedu dēļ tie vienmēr ir deficīts. Šogad deficīts ir rozēs, jo pagājušajā ziemā daudziem izsala. Parasti kādu augu vislabāk pērk, kad tie zied, taču kopumā var teikt, ka skaistus stādus nopērk vienmēr. Visu vasaru, līdz pašam rudenim, pērk vasaras puķes, jo īpaši lielos, ziedošos puķu podus. Kaut arī vislielākais augu sortiments ir pavasarī, precī papildinām visu laiku. Par to, cik mūsu cilvēki ziņoši un traki kolekcionāri, liecina tas, ka, tiklīdz izliekam kādu eksotiskāku augu, lielāku retumu, to tūlīt nopērk.

Pavasari ir vislielākais stādīšanas trakums, taču tagad augi tiek pārdoti podos, līdz ar to dārzu var veidot visu vasaru. Protams, karstā vasaras laikā stādīts augs jālaista vairāk, nekā pavasara sākumā mitrā zemē ieliktais. Veidojot dārzus, iesaku izvēlēties tādus augus un tik, cik var apkopt. Nav nekā bēdīgāka kā novārtā pamesti augi – tādi, kuri nav padzirdīti, pabaroti.

– Mākslinieks sliktu bildi izmet, bet ko dārznieks?

– Augu atlase ir smaga. Reizēm gadās, ka augs panīkst, apsalst, tam rodas kāds defekts. Pārdošanai tāds neder. Ko darīt – atdot, pārdot lētāk, stādīt savā dārzā, dzīvzoga? Izlēmām tomēr, ka jānīdē vien ārā, jo par stādu tik un tā teiks, ka tas no *Baltezera*.

– Importa augi audzēšanai Latvijā neesot visai piemēroti. Kā jums šķiet?

– Nevar viennozīmīgi teikt, ka tas ir labi vai slikti. Būs nepareizi, ja teikšu, ka visi poļu augi ir slikti, bet visi latviešu – labi. Stādu pārdevējam jāzina, no kā un ko viņš ievēd, jo Latvija ir maza – sliktā slava ātri izplatās. Ja stādi izaudzēti siltumnīcas apstākļos un zemēs ar siltāku klimatu nekā mums, rudens pusē ievesti un iestādīti dārzā, ziemā tie būs pagalam. Tāpēc importa augus ieteicams pirk pavasarī, lai tie pagūtu pierast pie jaunajiem dzīves apstākļiem. Nopirktajam augam, stādot dārzā, noteikti jāizārda sakņu kamols un saknes jāizvieto vienmērīgi. Jārēķinās, ka augam arī var būt šoks; pēc stādīšanas, vietas un barības maiņas tas var piebremzēt augšanu. Liela auguma koki ir nopērkami tikai ārzemēs. Atbilstoši kopti, tie izeaugas labi.

– Kā ar laistīšanu karstajā vasarā?

– Tik karstas vasaras ir pārbaudījums gan augam, gan audzētājam. Savā dārzā izliekam ar tā saucamo lietiņu. Kad lietotājam ūdeni no urbuma, augi izdzīvo gan izdzīvoja, taču laimīgi

neizskatījās, jo ledaina duša nevienam nepatīk. Labāks ir tvirtnē vai diķī sasilis ūdens. Sausums prasa daudz ieguldījumu, bet ne-laistot zaudējumi būtu vēl lielāki.

Kad laista, tad laista pamatīgi, nevis katru dienu pa druskai, jo tad veidojas sekla sakņu sistēma un augs ziemā var izsalt.

– Pēc kādiem noteikumiem tapis jūsu skaistais dārzs?

– Dārza kompozīciju veidojam tā, lai tas būtu interesants no visām pusēm, turklāt nebūtu vienmuļš; lai ik uz soļa atklātos kaut kas jauns, atšķirīgs.

Dārzu nevar radīt, saliekot no visa kā pa vienam. Tā ir bieži pieļauta kļūda. Arī es, kad sākām veidot dārzu pie stādaudzētavas, gribēju izlikt visvairāk dažādības. Ir, ir tā vēlme parādīt pēc iespējas vairāk. Taču sieva, speciāliste ainavu veidošanā, mani piebremzēja: vispirms jāpārdomā, ko grib veidot, – kolekciju vai dārzu. Ja dārzu, tad jāveido augu kompozīcija. Skaista un harmoniska vide neveidosies pēc principa – jo vairāk, jo labāk. Pēc savas pieredzes varu teikt, ka augam, ko stāda dārzā, nav jābūt tam dārgākajam, nevajag arī visjaunākās šķirnes. Katrs augs, labi kopts un iestādīts istajā vietā, ir skaists.

Daudzi, kas apskatījuši mūsu dārzu, ir pārsteigti, cik skaists var būt, piemēram, parastais kadiķis, pilādzis. Atliek vien mazliet *piefri-zēt* un tā iegūt perfektu formu.

– Vai audzējat arī kaut ko neparastu, eksotisku?

– Mūsu dārzā, kur veidotas augu grupas, nekādas milzu retas eksotikas neatrast. Kolekcijā – jā, bet ne dārzā. Bieži vien tā eksotika nemaz neatmaksājas – ne diža izskata, ne izturības ziņā.

Anitai ir talants augus sagrupēt krašņās kompozīcijās.

Neparastu un eksotisku augu pasaulē ir ļoti daudz. Braukājot pa dažādām valstīm, izvēlos tos, kuri man patīk. Mājās stādu izmēģinājuma lauciņā, kuru draugi iesaukuši par zoodārzu. Tur tiek pārbaudīta auga piemērotība

Labi izdevies paveikt arī šovasar visgrūtāko darbu – paglābt augus no slāpēm.

vietējiem apstākļiem. Pārdošanā tiek laista tikai droša prece. Pērnā ziema un pavasaris bija stingri augu pārbaudītāji. Reizēm tieši brīnums, ka tas, kas šķitis pavisam vārgs, nav cietis, bet it kā drošais nav izturējies.

Skujkoku formas, potējumi, lapu koki... Augus ziemā nesedzu – lai katrs rāda, ko var turēt.

Ir augi, kas labi pielāgojas, ir tādi, kuriem ir speciālas prasības, un ne tikai salizturības ziņā. Piemēram, skābuma vai mēslojuma ziņā. Hortenzijām vajag bagātīgu zemi, viršiem – viegli irdenu, paskābu... Citiem vajag mazliet kaļķa, citiem – saules, citiem atkal mazliet ēnas. Lai noteiktu, kādas pielāgošanās spējas ir jaunajam augam, stādu tos dažādās stādaudzētavas daļās atšķirīgos apstākļos. Vislabākie ir tie, kuriem izdodas piemēroties dzīvei visās vietās; tos arī iesaku dārzu veidotājiem.

– Bet ja nu kāds ļoti vēlas pavisam svaigu jaunumu?

– Galvenais ir informācija – izvēle ir cilvēka ziņā. Ja augs vēl Latvijā ir jaunums, ja nav pilnīgi pārbaudīts, kā šeit jūtiesies, ja ir kādas īpašas prasības, pircējs par to jāinformē. Tas, kurš gatavs riskēt un ir pārliecināts, ka varēs nodrošināt augam vajadzīgos

apstākļus, lai stāda un rūpējas. Ja izdosies, būs prieks visiem.

Augus, par kuru uzvedību ziņā nav, neiesaku iegādāties kā dāvanu citiem. Jārēķinās arī ar to, ka ir daudz latviešu, kuriem piemīt tāda kā augu mānītība, piemēram, zīmīgiem notikumiem par godu stādīt kokus un, ja augs nikuļo vai iet bojā, uztvert to kā sliktu zīmi.

– Baltezeram ir bagātīgi ilustrēta mājaslapa internetā, kurā ievietotas arī jūsu veidotas fotogrāfijas.

– Tas man gan darbam, gan vaļaspriekam. Augus nav viegli nofotografēt – tas ir grūts darbs pat profesionālim. Turklāt, fotografējot dabā, ir sava specifika – viens brīdis, kad puķe uzspiedusi, kad ir istā gaisma, nav vēja, nelīst, bet nespīd arī saule... Jāzina arī, tieši kas augam ir raksturīgs, ar ko katra šķirne atšķiras, pat krāsas niansei ir nozīme, tāpēc fotogrāfam vajadzīgas arī dārznieka zināšanas. Arī pats esmu aizrīvējis ar augu fotografēšanu. Daļu attēlu ievietoju mājaslapā. Fotoaparāts man noder arī piezīmju bločiņa vietā, kad esmu izbrazukumā – tā augu vieglāk atcerēties, nekā tikai nosaukumu vien. Un milzum

Varis priecājas, ka jaunākā atvase Selina būs ista saimniece, jo izaugusi jau sakoptā vidē.

plašas augu pasaules izzināšanā tas ir svarīgi. Cenšos, lai arī citi saskata to augu skaistumu, kuru redzu es. ♦

Inita Šteinberga
Foto: Uldis Muzikants